

O ANALIZĂ COMPARATĂ A TEORIILOR MILITARE ALE LUI CLAUSEWITZ ȘI LIDDELL HART ȘI A APLICABILITĂȚII ACESTORA ÎN RĂZBOIUL MODERN: PERSPECTIVE DIN SRI LANKA ȘI UCRAINA

Dr. Punsara AMARASINGHE

Institutul pentru Drept, Politici și Dezvoltare,
Scuola Superiore Sant Anna, Pisa, Italia
10.55535/GMR.2024.2.4

The celebrated idea of Prussian war strategist Carl von Clausewitz regarding conventional warfare played a dominant role up to the First World War in the West. In his seminal work "On War", Clausewitz posits: "If you want to overcome your enemy, you must match your efforts against the power of resistance!" In a way, his idea was akin to annihilating the enemy's army in major battles. However, this idea was challenged by British military strategist Basil Henry Liddell Hart in his book, titled "The Strategy", by proposing a different military theory called "Indirect Approach". The objective of this paper is based on making a comparative analysis between Clausewitz and Liddell Hart regarding the utility of their military theories in modern warfare. While taking a methodology based on a comparative analysis of the utility of the two doctrines, this paper explores the effectiveness of those military strategies against the current asymmetries in modern warfare. To buttress the reliability of this research, the examples from the Ukrainian war and the Sri Lankan civil war between 1990 and 2009 will be examined. The main objectivity of this paper lies in creating a novel discussion on the merits and demerits of Clausewitz and Basil Liddell Hart's theories of war in contemporary warfare. The results emerging from this research will demonstrate the relevance of re-reading both Clausewitz and Liddell Hart in an era where the orthodox idea of warfare is at stake.

Keywords: strategy; military; war; Sri Lanka; Ukraine;

Traducere și adaptare: Iulia SINGER.

Numărul 2/2024

68

O analiză comparată a teoriilor militare ale lui Clausewitz și Liddell Hart și a aplicabilității acestora în războiul modern: perspective din Sri Lanka și Ucraina

INTRODUCERE

Refrenul dominant al epocii actuale este că ne aflăm în „era post-Război Rece”. Nu suntem siguri ce e după. S-ar putea să trăim în toiul triumfului democrației capitaliste liberale și al sfârșitului istoriei, o perioadă de conflict civilizațional sau – așa cum ne-ar încuraja să concluzionăm turbulențele mondiale actuale – era terorismului sau a Inteligenței artificiale. Indiferent ce alegem să credem, tindem să ne gândim la Războiul Rece ca la un eveniment unic, care este acum amintirea unei epoci apuse. Cu toate acestea, evenimentele catastrofale care au avut loc anul trecut, odată cu invazia Rusiei în Ucraina, au pus brusc capăt somnului celor care se complăceau în viziunea romanțată a liberalismului și în nostalgia pentru Războiul Rece. Invazia rusă în Ucraina a sabotat teza lui Fukuyama, alături de a lui Huntington, care presupuneau că un conflict militar între Rusia și Ucraina este imposibil, date fiind valorile lor ortodoxe comune (Huntington, 1989). Într-o astfel de perioadă turbulentă, importanța identificării strategiilor militare iese în evidență. În acest context, articolul de față intenționează să facă o analiză comparată a mișcărilor strategice a doi mari gânditori militari din istoria umanității. Nu este deloc o exagerare să afirmăm că doctrinele militare propuse de Clausewitz și Liddell Hart sunt antitetice, deoarece abordările lor filosofice referitoare la câmpul de luptă merg în direcții diferite. Astfel, orice încercare de a-i compara pe cei doi în lumina războiului modern poate deveni o complexitate. Totuși, acest studiu își propune să adopte o abordare nuanțată în revizitarea lui Clausewitz și Liddell Hart.

Celebra idee a lui Clausewitz cu privire la războiul convențional a apărut atunci când puterile europene s-au angajat în întâlniri geopolitice complexe, în căutarea hegemoniei. Ea ar trebui înțeleasă în spiritul firului istoriei europene din secolul al XIX-lea, timp în care Basil Liddell Hart a apărut ca susținător al unei teorii militare diferite, numită „Abordare indirectă”, într-o epocă în care războiul convențional nu a reușit să atingă obiectivitatea războiului. Eșecurile militare pe care Liddell Hart le-a observat în calitate de căpitan al regimentului de infanterie ușoară Yorkshire pe frontul de vest sau în bătălia

Celebra idee a lui Clausewitz cu privire la războiul convențional a apărut atunci când puterile europene s-au angajat în întâlniri geopolitice complexe, în căutarea hegemoniei.

XXXXXXX

69

Carl von Clausewitz ocupă o poziție proeminentă în micul panteon al teoreticienilor militari occidentali, deoarece opera magnum a sa, „Vom Kriege”, se detașează ca lucrare monumentală, cu idei remarcabile, care sunt chiar utile pentru războiul modern în secolul al XXI-lea.

de pe Somme l-au obligat să caute o teorie militară alternativă, care să intensifice rezultatele militare favorabile. Pare a fi evident că ambii strategii militari și-au modelat teoriile paralel cu incidentele istorice, care conțineau o bază empirică.

Pe baza unei analize comparative atât a lui Clausewitz, cât și a lui Basil Liddell Hart, acest articol explorează validitatea teoriilor lor referitoare la războiul modern. Certitudinea provocărilor războiului modern, variind de la asimetrii militare la dezvoltarea Inteligenței artificiale, sunt probleme evidente, care pot respinge teoriile lui Clausewitz și Liddell Hart, dar sarcina acestui articol rămâne dublă. În primul rând, examinează separat diferențele dintre cele două doctrine militare, analizând cu atenție aplicabilitatea lor pe câmpul de luptă modern. În vederea îndeplinirii acestei sarcini, studiul analizează Războiul Civil din Sri Lanka (1983-2009), care a fost, din toate punctele de vedere, un război neconvențional în cadrul unui stat și conflictul militar Rusia-Ucraina. În al doilea rând, articolul va evalua modul în care ambele doctrine militare pot deveni eficiente, indiferent de ortodoxia lor în războiul din secolul al XXI-lea.

ANALIZA LA „DESPRE RĂZBOI”

Carl von Clausewitz ocupă o poziție proeminentă în micul panteon al teoreticienilor militari occidentali, deoarece opera magnum a sa, „Vom Kriege”, se detașează ca lucrare monumentală, cu idei remarcabile, care sunt chiar utile pentru războiul modern în secolul al XXI-lea. Teoreticianul militar prusac Clausewitz și-a finalizat celebra teză venind în întâmpinarea nevoilor contemporane ale gigantilor europeni. De fapt, propriul său stat, Prusia, a fost înghesuit între Imperiul Austro-Ungar și Franța, creând un mediu ostil pentru existența prusacă, ceea ce a influențat fervent felul în care Clausewitz a înțeles războiul, drept o continuare a politicii cu alte mijloace. Cu toate acestea, astăzi Clausewitz este mai adesea citat decât citit, mai venerat decât înțeles (Shephard, 1991).

Cei care îl citesc pe Clausewitz pentru prima dată găsesc, cu siguranță, că stilul său este obtuz și confuz, deoarece mai mult se umple cu aforisme filosofice decât să ofere o analiză mai abilă a unei teorii militare. De exemplu, în capitolul introductiv de la „Despre război”, Clausewitz descrie războiul ca fiind nimic altceva decât un duel la o scară mai mare, un act de forță care să îl oblige pe inamic să facă ce dorim sau reiterează cea mai populară zicătură a sa: „Războiul

este o continuare a politicii prin alte mijloace” (Kennedy, 1988). În ciuda aforismului plin cu textul său, care încearcă să descrie războiul ca un dialect, trebuie să îl înțelegem pe Clausewitz mai degrabă ca pe un gânditor militar decât ca pe un soldat. Obiectivul scrierii tezei sale „Despre război” a fost bazat pe captarea observației universale valabile pentru toate războaiele, indiferent de arealul geopolitic. După ce studiază Războaiele napoleoniene din perioada sa, când a fost general, folosește o metodă dialectică de raționament în explorarea naturii războiului. Această utilizare a metodei dialectice de examinare critică prin utilizarea unui dialog de opinii contrare părea să fi apărut din tradiția filosofică germană a secolului al XIX-lea, care se ocupa frecvent cu dialectul (Mc Neil, 1982).

În explicația sa despre război, Clausewitz îl descrie ca un fenomen social care are ca scop impunerea voinței cuiva asupra adversarului său, folosind forța. Pe baza interpretării sale centrate pe stat, scrisă într-o epocă în care puterile europene erau interesate de consolidarea puterii statului, Clausewitz a recunoscut faptul că războiul poate avea diferite finalități în funcție de actori, de scop și chiar de mijloacele disponibile la momentul respectiv. Mai departe, el înțelege setea inerentă a omului pentru război ca parte a existenței umane, ce poate fi rezolvată doar prin vărsare de sânge. Continuându-și lunga analiză a războiului, Clausewitz îl descrie ca pe o enigmă, ceea ce înseamnă că nu există nicio limită logică la aplicarea forței sale. Fiecare tabără își va obliga adversarii să-i urmeze exemplul: o acțiune reciprocă ce trebuie să conducă, în teorie, la extreme (Clausewitz, 1976).

Trinitatea paradoxală este faza inițiată de Clausewitz în descrierea celor trei piloni principali ai războiului: *guvernul, armata și poporul*. Primul factor care trebuie constrâns este guvernul. Deși Clausewitz subliniază rolul central pe care îl joacă politica în război, el susține că acesta din urmă nu este un scop în sine, ci mai degrabă un instrument pentru atingerea obiectivelor politice. Cu toate că a fost general militar instruit, Clausewitz nu a fost un exclusivist militar, care să se bazeze doar pe soluții militare, întrucât considera războiul ca fiind ultima soluție. Al doilea pilon în trinitatea sa este poporul, iar Clausewitz credea că oamenii ar trebui să fie zeloși în eforturile de război, pentru a asigura rezultate de succes. El afirmă că „*pasiunile care trebuie să se aprindă în război trebuie să fie deja inerente în cadrul poporului, deoarece războiul nu este o acțiune a unei forțe vii asupra unei mase fără viață, ci înseamnă întotdeauna coliziunea a două forțe vii*” (Ib., p. 18).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Pe baza interpretării sale centrate pe stat, scrisă într-o epocă în care puterile europene erau interesate de consolidarea puterii statului, Clausewitz a recunoscut faptul că războiul poate avea diferite finalități în funcție de actori, de scop și chiar de mijloacele disponibile la momentul respectiv.

Filozofia militară majoră pe care a dezvoltat-o Clausewitz a fost o combinație de multe angajamente distincte, care au constat în principii defensive pe care le-a preluat de la Napoleon și Frederic cel Mare. Abordarea cardinală pe care a elaborat-o în gândirea sa strategică în război s-a concentrat esențial pe traiectoria directă a trupelor și pe lansarea atacurilor asupra inamicului din față și pe flancuri.

El a înțeles riscul care îi așteaptă pe oameni în război și a explicat în mod corespunzător că singurul mod de a reduce victimele umane pe frontul de război e bazat pe coordonarea reciprocă între state, care a deosebit formele civilizate de război de sălbatici. Al treilea și ultimul factor pe care l-a evidențiat Clausewitz a fost armata, el afirmând că „obiectivul politic este scopul, războiul este mijlocul de a-l atinge, iar mijloacele nu pot fi niciodată considerate izolat de scopul lor” (lb., p. 25). Per total, trinitatea paradoxală a lui Clausewitz constă din tendințele guvernului, poporului și armatelor, în care efectele și contrastele dintre ele produc rezultate care sunt dificil de prezis.

Filozofia militară majoră pe care a dezvoltat-o Clausewitz a fost o combinație de multe angajamente distincte, care au constat în principii defensive pe care le-a preluat de la Napoleon și Frederic cel Mare. Abordarea cardinală pe care a elaborat-o în gândirea sa strategică în război s-a concentrat esențial pe traiectoria directă a trupelor și pe lansarea atacurilor asupra inamicului din față și pe flancuri. Clausewitz afirmă: „Un principiu fundamental este să nu rămâi niciodată complet pasiv, ci să ataci inamicul frontal și pe flancuri, chiar și în timp ce el atacă. Ar trebui să ne apărăm pe un front dat doar pentru a-l determina pe inamic să-și desfășoare forțele într-un atac pe front” (lb., p. 45).

Trebuie să avem în vedere că traiectoriile geopolitice care au cuprins educația militară a lui Clausewitz au modelat decisiv filozofia sa militară în favoarea bătăliilor majore. A fost cu adevărat fascinat de modul napoleonic de a răsturna inamicul – de a-l face neajutorat din punct de vedere politic și neputincios din punct de vedere militar, forțându-l astfel să semneze orice condiții stabilite de Napoleon. De asemenea, Clausewitz era un admirator al tehnicilor militare subtile folosite de Frederic cel Mare al Prusiei. Acesta a căutat adesea un obiectiv alternativ pentru ocuparea teritoriilor, care i-ar putea permite să le anexeze sau să le folosească într-o înțelegere corectă. Aceste două personaje l-au inspirat mai mult sau mai puțin pe Clausewitz în construirea abordării sale strategice pe câmpul de luptă, bazată pe lansarea unor atacuri masive (Langston, 1963). El a propus ca scopul oricărei armate solide să fie anihilarea inamicului. Tot el afirmă: „Trebuie să urmărim acest scop cu cea mai mare energie și cu ultima fărâma a forței noastre” (lb., p. 56).

Credința sa în bătăliile majore în război poate fi observată și mai departe, în analiza făcută principiilor strategice pentru ofensivă, care ilustrează atitudinea sa referitoare la liniile ofensive ale războiului.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

El afirmă: „Trebuie să selectăm pentru atacurile noastre un punct al poziției inamicului și să-l atacăm cu o superioritate”. Clausewitz a fost mai convențional în utilizarea cu mai mare încredere a forțelor de infanterie pe câmpul de luptă, ceea ce ar fi putut deriva din admirația sa pentru legiunea franceză. În ceea ce privește consistența utilizării forței, el afirmă: „Chiar dacă suntem puternici, tot ar trebui să ne îndreptăm atacul principal împotriva unui singur punct. În acest fel, vom câștiga mai multă putere la acest moment. Pentru că înconjurarea unei armate este posibilă doar în cazuri rare și necesită o superioritate fizică sau morală enormă” (lb., p. 67).

În ciuda măreției deținute de Clausewitz în domeniul teoriei militare, strategiile sale au decăzut în Marele Război, în condițiile eșecurilor operaționale ale acestora la nivel terestru. Înconjurată de alianța franco-rusă, Germania a optat pentru avertizarea lui Clausewitz, aceea de a căuta obținerea unei victorii rapide împotriva inamicului, sub conducerea generalului Moltke, care dorea să ocupe capitala franceză. De fapt, aceasta a fost o mișcare dăunătoare pentru germani, deoarece nivelul intens pe câmpul de luptă i-a epuizat în cele din urmă, deschizând calea către anihilarea militară completă (Liddell Hart, 1939). Deși Clausewitz fusese martorul unor războaie europene mai mari în timpul vieții sale, nu era conștient de ce îl aștepta în secolul următor. Primul Război Mondial a impus cerințe fără precedent asupra popoarelor națiunilor beligerante atât pe câmpul de luptă, cât și pe frontul intern, care nu ar fi fost posibil să fie discutate de abordarea clausewitziană (Keegan, 2003).

MAREA IDEE A LUI LIDDELL HART

Basil Henry Liddell Hart a intrat în analele istoriei militare cu cea mai celebră idee a sa, numită „Abordarea indirectă”, dar este important de observat că doctrina sa militară a apărut ca răspuns la eșecurile militare catastrofale ale Marelui Război. În particular, Liddell Hart a înțeles că o interpretare greșită extensivă a lui Clausewitz și aderența la bătăliile la scară largă au provocat haos în mașinăria de război atât a Aliaților, cât și a Puterilor Centrale în Primul Război Mondial. Liddell Hart a fost martor la brutalitatea eșecurilor majore de război pe Frontul de Vest prin desfășurarea unui număr mai mare de soldați, ceea ce a dus la masacrarea trupelor. Liddell Hart a descris acest lucru ca un rezultat care a decurs din accentul pus de Clausewitz pe superioritatea mare a războiului, care susținea că „Doar o mare bătălie poate produce

„Chiar dacă suntem puternici, tot ar trebui să ne îndreptăm atacul principal împotriva unui singur punct. În acest fel, vom câștiga mai multă putere la acest moment. Pentru că înconjurarea unei armate este posibilă doar în cazuri rare și necesită o superioritate fizică sau morală enormă”.

„Pentru a învinge un inamic, un comandant trebuie mai întâi să-i perturbe echilibrul inamicului; ceea ce nu se realizează prin atacul principal, ci trebuie îndeplinit înainte ca atacul principal să poată avea succes”.

o decizie majoră” (Lewin, 1971). Inspirat de strategul chinez Sun Tzu, Liddell Hart a dezvoltat o nouă teorie militară în anii '20. El și-a dat seama cum au schimbat fața războiului dimensiunile politice, puterea navală, aeronavele și revolta publică, ceea ce se distinge fundamental de modul în care vedea Clausewitz războiul. În lucrarea sa fundamentală intitulată „Strategie”, Liddell Hart analizează războiul ca un concept din Antichitate și până la Marele Război și se poziționează contrar lui Clausewitz în modul în care interpretează strategia. În critica sa la adresa lui Clausewitz, Liddell Hart afirmă că gânditorul prusac privea războiul dintr-o perspectivă parohială, care sublinia inutil importanța angajării inamicului ca singurul mijloc de a atinge un scop strategic. Dimpotrivă, Liddell Hart descrie strategia ca „Arta de a deranja și de a aplica mijloacele militare pentru a îndeplini scopurile politicii” (Liddell Hart, 1967, p. 335). Abordarea indirectă rămâne contribuția monumentală a lui Basil Liddell Hart la teoria militară. Se pare că Liddell Hart a inventat această abordare indirectă după o examinare atentă a istoriei, în care și-a dat seama că războiul este câștigat atunci când mijloacele de război sunt aplicate într-un mod în care un adversar nu este pregătit să le întâlnească, adică, sunt folosite indirect. El s-a uitat la modul în care Hannibal a traversat Alpii pentru a lovi Roma ca un exemplu palpabil din istorie care manifestă abordarea indirectă. În teoria sa „Abordarea indirectă”, strategia nu trebuie să depășească rezistența, ci mai degrabă să exploateze elementele de mișcare și uimire pentru a obține victoria prin dezechilibrarea inamicului înainte de o lovitură potențială. El afirmă: „Atacurile directe împotriva unui inamic ferm poziționat aproape niciodată nu funcționează și nu ar trebui să fie încercate” (Liddell Hart, 1929). Aceasta a fost o declarație care a provenit printr-un set de ilustrații istorice pe care el le-a prezentat, în care atacurile asupra țăintelor formidabile s-au încheiat cu dezastre militare neîngrădite. El folosește cuvântul „Dislocare” ca un cuvânt-cheie al abordării indirecte, deoarece dislocarea inamicului este mai importantă decât căutarea unei victorii instantanee. Rezultatele ulterioare care decurg din dislocarea inamicului le deschid generalilor militari oportunități mai mari de a exploata șansele. El discută șansele pe care orice lider militar le poate realiza în discutarea celui de-al doilea principiu al abordării indirecte: „Pentru a învinge un inamic, un comandant trebuie mai întâi să-i perturbe echilibrul inamicului; ceea ce nu se realizează prin atacul principal, ci trebuie îndeplinit înainte ca atacul principal să poată avea succes”. Spre deosebire de Clausewitz,

care a fost fascinat de bătăliile majore și atacurile masive, Liddell Hart nu a susținut niciodată succesul direct în război. El a explicat că un comandant nu ar trebui să folosească niciodată o strategie rigidă care se învârtă în jurul atacurilor directe puternice sau al pozițiilor defensive fixe. Infanteria a fost modul său preferat de război, iar aceasta trebuia să fie întărită de forțele combinate aeriene și de artilerie și era evident că acest mecanism a generat doctrina militară germană „Blitzkrieg” în Al Doilea Război Mondial împotriva trupelor britanice, franceze și sovietice. Cu toate acestea, el a fost conștient de importanța aparatului politic în atingerea obiectivelor militare (Waltz, 1959). Liddell Hart credea că dacă războaiele sunt purtate pentru a atinge obiective politice, atunci acele obiective nu ar trebui să fie dincolo de mijloacele militare accesibile pentru atingerea acestora. În general, sarcina războiului este ceea ce el numește o stare mai bună de pace sau realizarea unei politici de obiectiv care face existența pașnică mai bună pentru cel puțin unul dintre combatanți. El argumentează că victoria militară nu asigură spontan atingerea obiectului, cu excepția cazului în care este aliniată cu obiectivul politic.

UMBRE ALE LUI CLAUSEWITZ ȘI LIDDELL HART ÎN RĂZBOIUL MODERN

Războiul din secolul al XIX-lea este o întreprindere care ilustrează perfect dimensiunile schimbătoare ale războiului, amestecate cu utilizarea tehnologiei moderne, care este complet diferită de războiul continental ortodox din timpul lui Clausewitz. Cu toate acestea, rădăcinile genezei înseși a războiului care emană din mintea umană rămân consistente de-a lungul timpului, indiferent de aflusul tehnologiei. Elementul belicos este un concept atemporal pe care Clausewitz l-a elaborat în „Despre război”, care evidențiază entuziasmul inerent al omului pentru luptă, condus de romantismul german din secolul al XIX-lea pe câmpul de luptă. (Aron, 1983). Spiritul pe care Clausewitz l-a venerat este vizibil astăzi ca un factor-cheie în stabilirea traiectoriilor războiului și acele sentimente pot fi ușor văzute examinând unele dintre războaiele moderne în diferite contexte. Conflictul armat Ucraina-Rusia este un război în desfășurare, care poate fi folosit ca un studiu de caz ideal în evaluarea relevanței elementului belicos al lui Clausewitz la nivel terestru. După ce Rusia a lansat invazia militară a Ucrainei în februarie 2022, moralul publicului în rândul poporului rus părea să fie divizat,

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Conflictul armat
Ucraina-Rusia
este un război
în desfășurare,
care poate
fi folosit ca
un studiu de
caz ideal în
evaluarea
relevanței
elementului
belicos al lui
Clausewitz la
nivel terestru.

Spre deosebire de războaiele interstatale convenționale despre care Clausewitz a discutat, exemplul din Sri Lanka este un război care a avut loc în cadrul unui stat și care a durat 30 de ani, între guvern și o organizație teroristă numită LTTE.

deoarece unii s-au angajat cu entuziasm în război spre sfârșitul său și unii și-au exprimat în mod deschis ezitarea în legătură cu faptul că Moscova ar putea ajunge la un rezultat favorabil. Dar, în cazul Ucrainei, zelul poporului în apărarea Kievului a fost mare și forțele armate au fost combinate cu voluntarii care au apărut pentru a apăra capitala. Rapoartele timpurii indică faptul că majoritatea cetățenilor ucraineni au venit cu cele mai de bază arme, de la Kalashnikov-uri la cocktailuri Molotov, pentru a apăra capitala. Cu siguranță, puternica rezistență ucraineană pe care forțele ruse a întâmpinat-o din partea poporului ucrainean stă ca un microcosm al elementului belicos al lui Clausewitz în acțiune. În ceea ce privește modul în care elementul belicos propus de Clausewitz a intrat în scenă în conflictul armat în cadrul unui stat, războiul civil din Sri Lanka devine un exemplu mai clar. Spre deosebire de războaiele interstatale convenționale despre care Clausewitz a discutat, exemplul din Sri Lanka este un război care a avut loc în cadrul unui stat și care a durat 30 de ani, între guvern și o organizație teroristă numită LTTE – Liberation Tigers of Tamil Elam (Tigrii Eliberării din Tamil Elam). Prin urmare, folosirea unui teoretician militar occidental în analiza naturii unui război civil pe o insulă pare a fi o sarcină absurdă, dar o astfel de presupunere este probabil falsă, deoarece natura războiului rămâne aceeași, indiferent de distincțiile geopolitice. În trinitatea sa paradoxală, războiul lui Clausewitz este o trinitate ciudată, compusă din violență primordială, ură și ostilitate; influențată de jocul șansei și probabilității; și rațional subordonată politicii. Violența primordială, ura și ostilitatea sunt legate fundamental de popor; norocul și șansa, de forțele armate și comandantul lor; și raționalitatea de guvern (Pereira, 2014). În al 4-lea Război din Elam, sentimentul public care a stat în favoarea efortului de război al guvernului a fost asemănător cu manifestarea elementelor războinice de către Clausewitz. De fapt, mecanismul guvernamental a intensificat participarea poporului la război prin diverse mijloace, cum ar fi stabilirea comitetelor de securitate civilă în întreaga țară, de asemenea, proiecția mass-media care descrie imaginea războinică a unui „soldat srilankez” a afectat dezvoltarea credinței poporului în victorie, care a durat până la eliminarea completă a LTTE, în 2009 (Chandraprema, 2012).

Nu este deloc o exagerare să îl descriem pe Basil Liddell Hart ca fiind cel mai citat și cel mai bine primit teoretician militar, ale cărui tactici militare au învins strategia convențională de război deschis a lui Clausewitz. „Abordarea indirectă” pe care Liddell Hart a inventat-o

în „Strategie” devine principalul mod de rezistență îmbrățișat de ucrainenii în eforturile lor de a apăra Kievul. Când a izbucnit războiul, pe 22 februarie 2022, rușii au pornit un asalt blindat și aerian asupra Kievului cu așteptarea benignă conform căreia Kievul se va preda ușor înaintea puternicei puteri aeriene ruse, împreună cu artileria. Modul rusesc de inițiere a atacurilor masive denotă manifestarea tipică clausewitziană a războiului, care a preferat atacuri directe și feroce asupra inamicului. Dar mașinăria de război rusă a fost uluită de rezistența neașteptată a Ucrainei. Mai degrabă decât să folosească tancurile armate masive, ucrainenii au folosit rachete portabile, cum ar fi Javelin, pentru a efectua atacuri bruște asupra lanțului de aprovizionare rus. În august 2022, ucrainenii au atacat baza aeriană rusă din Crimeea, vizată de unii luptători ucraineni, care au bombardat opt avioane. Când războiul complet avea loc pe frontul Ucrainei, luptătorii de rezistență ucraineni păreau să-l fi dus în inima Rusiei înseși, Moscova. S-a raportat că doi generali ruși au fost uciși pe frontul de război, în timp ce facilitățile militare ruse au fost adesea vizate de rachetele ucrainene. Vara trecută, Rusia a suferit pierderi grele, pe măsură ce forțele ucrainene au intensificat contraatacurile bazate pe „abordarea indirectă”, aceasta incluzând atacurile lansate asupra garnizoanei ruse din Herson și distrugerea podurilor principale peste râul Nipru, ceea ce a dus la sabotarea liniei de aprovizionare ruse. Între timp, la Moscova, fiica principalului ideolog rus Alexandr Dughin a fost asasinată în august, SUA suspectând că ucrainenii au fost în spatele atacului. Septembrie a fost o lună destul de catastrofală pentru ruși, deoarece Ucraina a ucis aproape 465 de soldați într-o săptămână, după care a urmat un alt atac surpriză cu rachete asupra trupelor rusești în Ajunul Anului Nou, în Makiivka. Ambele atacuri au manifestat cele două principii ale lui Liddell Hart referitoare la abordarea indirectă, care afirmă că atacurile directe asupra pozițiilor defensive ferme rareori funcționează și nu ar trebui să fie încercate, iar pentru a învinge inamicul trebuie mai întâi să-i perturbăm echilibrul, ceea ce trebuie să aibă loc înainte de atacul principal (Amarasinghe, 2023).

Utilitatea „Abordării indirecte” în aparatul militar din Sri Lanka datează din anii '90 și a apărut, în principal, ca urmare a eșecurilor masive suferite de forțele armate din Sri Lanka prin strategiile lor convenționale de luptă împotriva LTTE. De la izbucnirea războiului Elam în 1983, LTTE a obținut o capacitate extraordinară de luptă, datorită diferiților factori, iar moralul forțelor armate din Sri Lanka

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Modul rusesc de inițiere a atacurilor masive denotă manifestarea tipică clausewitziană a războiului, care a preferat atacuri directe și feroce asupra inamicului. Dar mașinăria de război rusă a fost uluită de rezistența neașteptată a Ucrainei.

Între 2007 și 2009, forțele armate din Sri Lanka s-au bazat mai degrabă pe abordarea indirectă decât pe abordarea directă. Capturarea Toppigala și succesul militar ulterior în provincia estică au deschis calea pentru ca armata din Sri Lanka să-și consolideze toată energia în eliberarea întregii provincii de nord în 2009.

a atins punctul său cel mai scăzut la începutul anilor '90. Atunci când generalul Cecil Waidyaratna a devenit comandantul armatei din Sri Lanka, în 1991, seria de înfrângeri militare ale armatei în fața LTTE era catastrofală, incluzând capturarea Mankulam de către LTTE, retragerea din fortul Jaffna și atacurile zilnice asupra vehiculelor militare. În autobiografia sa nepublicată, Waidyaratna descrie starea deplorabilă a armatei din Sri Lanka, iar unul dintre documentele militare laudă salvarea complexului militar Elephant Pass sub comanda brigadierului Wimalaratne ca cea mai mare victorie militară obținută de armata din Sri Lanka. Deși generalul Waidyaratna nu a fost un ofițer de teren sau un mare combatant, el a fost un teoretician militar autentic. Într-o lucrare intitulată „Gota's War”, jurnalistul veteran C.A. Chandraprema afirmă: „Waidyaratna a fost primul ofițer al armatei care a început să se gândească la un mecanism cuprinzător în vederea anihilării complete a terorismului LTTE prin prisma teoriei militare” (Chandraprema, p. 218). Pe baza eșecurilor operaționale anterioare ale armatei din Sri Lanka, generalul Waidyaratna a recomandat ca armata din Sri Lanka să-și lanseze operațiunile separat. El a recunoscut incapacitatea de a lupta în ambele provincii, nord și est, în același timp, deoarece armata din Sri Lanka nu deținea o astfel de putere avansată. Prin urmare, a sugerat ca armata să se concentreze asupra provinciei estice, unde LTTE era relativ mai slabă. În analiza sa ulterioară, generalul a crezut că, după capturarea celei mai slabe provincii a inamicului, armata din Sri Lanka ar trebui să-și folosească toată forța pentru a învinge LTTE în provincia de nord. Era exact ceea ce căpitanul Liddle Heart a explicat ca fiind abordarea indirectă. De asemenea, a sugerat să se ia măsuri intensive pentru a crește capacitatea marinei din Sri Lanka de a combate rețeaua de aprovizionare a LTTE. Niciuna dintre aceste recomandări nu a fost implementată în timpul mandatului său. Generalul Waidyaratna a trecut în neființă în 2001 ca general în rezervă, însă, surprinzător, stilul operațional adoptat de armata din Sri Lanka sub comanda generalului Sarath Fonseka a semănat cu ceea ce a recomandat Waidyaratna. Între 2007 și 2009, forțele armate din Sri Lanka s-au bazat mai degrabă pe abordarea indirectă decât pe abordarea directă. Capturarea Toppigala și succesul militar ulterior în provincia estică au deschis calea pentru ca armata din Sri Lanka să-și consolideze toată energia în eliberarea întregii provincii de nord în 2009.

CONCLUZII

Atât Clausewitz, cât și Liddell Hart au fost produsele timpului lor. Antecedentele istorice, evenimentele la care au fost martori, ideologiile politice pe care le-au venerat au sculptat, pur și simplu, filozofiile militare produse de cei doi. Ambele teorii de război sunt puțin probabil să fie cele mai potrivite într-o eră în care au ieșit în evidență asimetriile războaielor. Chiar și eforturile de război ucrainene susținute pe abordarea indirectă ar fi contestate de creșterea masivității atacurilor rusești. Celebra înțelepciune a lui Liddell Hart a salvat clar rezistența militară ucraineană de la un colaps complet. Dar, realitatea amară care se profilează în fața frontului de război este că, mai devreme sau mai târziu, Ucraina va trebui să se confrunte cu bătălii semnificative pentru rezultate decisive. Mai ales recenta schimbare în strategia de război rusă în Ucraina a adoptat o cale mai riguroasă, constând în declanșarea unor atacuri grele printr-un nou val de lovituri cu rachete. Analiza cuprinzătoare care rezultă din această perspectivă comparativă a lui Clausewitz și Liddell Hart, bazată pe utilitatea lor în războiul modern, dovedește imposibilitatea adoptării unei singure strategii militare. Prin urmare, viitorul războiului este probabil să fie amestecat între Clausewitz și Liddell Hart, optând pentru o cale de mijloc.

BIBLIOGRAFIE:

1. Aron, R. (1983). *Clausewitz: The Philosopher of War*. Londra: Routledge.
2. Clausewitz, C. von (1832). *On War*. Londra: Penguin Books.
3. Chandraprema, C.A. (2012). *Gota's War: Historical Defeat of Tamil Terrorism*. Colombo: Vijitha Yapa.
4. Huntington, S. (1996). *The Clash of the Civilizations*. Londra: Penguin Books.
5. Keegan, J. (2000). *The First World War*. Londra: Penguin Books.
6. Kennedy, P. (1986). *The Rise and Fall of Great Powers*. New York: Vintage.
7. Lewin, R. (1972). *The Captain who Taught Generals*. În *International Affairs*, vol. 47, nr. 1.
8. Liddell Hart, B.H. (1929). *Strategy*. New York: Oxford University Press.
9. Liddell Hart, B.H. (1967). *Why Don't We Learn from History?* Londra: Oxford University Press.
10. McNeill, W. (1982). *The Pursuit of Power: Technology, Armed Force and Society since AD 1000*. Chicago: Chicago University Press.
11. Pereira, L. (2014). *Innovation and the Warlike Phenomenon*. În *Brazilian Journal of Strategy and International Relations*, vol. 4, nr. 6.
12. Shephard, J.E. (1991). *Is Clausewitz Still Relevant?* În *US Army War Quarterly*, vol.2, nr. 1.
13. Waltz, K. (1959). *Man, State and War: A Theoretical Analysis*. New York: Columbia University Press.
14. <https://www.eurasiareview.com/19052023-can-liddle-harts-indirect-approach-survive-in-ukraine-looking-into-ukrainian-resistance-against-russian-war-strategy-oped/> (Amarasinghe, 2023), accesat la 12 noiembrie 2024.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ